

Tisková zpráva

HĽADANIE ČESKÉHO VLASTENCA POD ČESKOSLOVENSKOU VLAJKOU

Dočasné umiestnení kinetického objektu v podobe monumentálnej vlajky

Autor: **Dalibor Bača**

Kurátor: **Dušan Zahoranský**

Miesto: **Náměstí Jana Palacha v Praze**

Trvání instalace: **5.9.2013 – 31.10.2013**

Kontakt: Dalibor Bača 00420 604 364 847, info@daliborbaca.com,
<http://www.daliborbaca.com/>

Dočasné umělecké intervence do veřejného prostoru tvoří stabilní součást dnešní výtvarné praxe. Svým častým zaměřením na sociálně-politické problémy ve společnosti aktivizují diskuse a polemiky u odborníků i širší veřejnosti. Kinetický objekt v podobě vlajky umístěné na 14 metrů vysokém stožáru je připomínkou 20. výročí rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky. Má však i další obsahy a cíle.

Kinetický objekt *Hľadanie českého vlastenca pod československou vlajkou* primárně odkazuje na komplikovaný proces rozdělení republiky. Ačkoliv se tento proces opíral o konkrétní data, kdy se jednotlivé etapy rozpadu legislativně potvrzovaly, překotnost a hořkost vzdávání se společné historie dvěma blízkými národy zapomenuté nejsou. Po rozpadu České a Slovenské Federativní Republiky v roce 1993, navzdory dohodám o vytvoření nových státních symbolů na obou stranách, došlo k tomu, že nově vzniklá Česká republika si ponechala původní československou vlajku. Modrý klín na československé zástavě historicky reprezentoval barvu Slovenska a současně i tři vrchy ze slovenského státního znaku (Matra, Fatra, Tatra). V době svého vzniku zástava symbolizovala, tak trochu utopickou ideu, o nehierarchické jednotě Čechů, Moravanů a Slováků. Dnes je modrá barva spojována s Moravou. Toto "secondhandové" použití modré odkazuje k ambivalentnosti samotné hodnoty zástavy jako národního a státního symbolu. Jde o jakéhosi slovenského "Trojského koně" na české zástavě. V zásadě však není možné něco ideologicky korektně

navrhnout a potom, když se nám to nehodí, stanovisko změnit. Obzvláště u státních symbolů, které by měly vycházet z historie a tradice. "Válka o modrou barvu na české zástavě" možná není až taková zásadní jako historický význam "společné" vlajky pro Slováky. V turbulentních časech, kdy se myšlení obou národů sjednocovalo, ale i radikalizovalo (1945, 1968, 1989), československá vlajka nesená davy reprezentovala morální politickou autoritu doby. Jak pro Čechy, tak i pro Slováky.

Obsahové výzvy kinetického objektu *Hľadanie českého vlastenca pod československou vlajkou* nesetrvávají pouze v této primární a vizuálně pochopitelné polemice. Snad by mnohé odvál čas, kdyby politici na obou stranách řeky Moravy nepodporovali Čechy i Slováky k vlastenectví, lásce k národu a oddanosti či věrnosti k vlasti, čehož symbolem je i státní vlajka, znak a hymna. Čeští politici iniciovali tyto stavy myslí obyvatelstva např. před první přímou volbou prezidenta České republiky a slovenští politici např. v předvolební kampani, kdy se Slovákům šikovně podsunul mýtus o "Svatoplukovi jako králi starých Slováků". Populismus předvolební rétoriky tak poukazuje na lehkou manipulovatelnost širokých vrstev obyvatelstva, které jsou zasaženy "magickou mocí" a ne dějinným výkladem historických skutečností, či zcela obyčejným střízlivým uvažováním. Politici prostřednictvím mýtů o vlastenectví a o historických epochách jednotlivých národů společnost pro sebe velmi výhodně nepolarizují, naopak ji falešně sjednocují. Jedním z posledních politických výkonů obou našich reprezentací bylo např. udělení oficiálního ocenění Václavu Klausovi zpátečnickou Maticí Slovenskou (Martin, 3. 8. 2013) "za podíl na klidném rozdělení Československa", nebo delegování Livie Klausové na post české velvyslankyně pro Slovenskou republiku.

Konstrukce samotné zástavy se skládá z pevně ukotveného modrého klínu, kolem kterého se vlivem větru otáčí červeno-bílé pole. Politická situace v obou zemích je netransparentní, nestabilní, zasahují ji "větry" nenormální korupce, ekonomické závislosti politických stran na kmotrech, barterových obchodech, ale podléhá i ambicím a ctižádosti jednotlivých politiků, čehož dokladem je jejich ztráta kontaktu s realitou a politická zvrůle.

Problematika státní vlajky není nijak ojedinělým tématem ve výtvarném umění. Nedávný projekt umělce Tomáše Rafa a kurátorky Lenky Kukurové je dokladem toho, jak citlivě odborná i širší veřejnost reaguje na jakékoliv zásahy do české zástavy. V rámci pražské galerie Artwall představili grafické návrhy domnělé budoucí státní vlajky doplněné o romské symboly. Přestože autory projektu zasáhla vlna kritiky, šlo přece jen o smělou iniciativu poukazující na vážný problém traumatického soužití Čechů a Romů, majoritní a minoritní společnosti, silnějšího a slabšího. Nejedna historik popisuje soužití Slováků s Čechy jako nerovné soužití ekonomicky silnějšího národa s tím slabším, tvrdili přitom, že deset milionů není pět milionů. Není tomu zcela tak, protože hodnotu takového soužití třeba měřit v úplně jiných parametrech, než těch ekonomických, početních či teritoriálních.

V Praze 3.9.2013

Je naše vlajka naše?

Po rozdělení Československa převzala nově vzniklá Česká republika bez většího rozruchu vlajku zaniklého státu. Silnou identifikaci mladé generace Čechů s tímto praporem dnes potvrzují nové formy zacházení s ní, které za Československa neexistovaly: při sportovním fandění si ji lidé přisvojují tělesně intimně a aktuálně ji používají jako záštitu fašistické bojůvky při nacionalistických demonstracích. Tito Češi by jistě ostře odmítli, kdybychom jim chtěli tvrdit, že je to vlajka cizí, či snad dokonce ukradená.

Podrážděně by na takové tvrzení reagovali i běžní občané Česka. Převzetí československé vlajky se obecně považuje za banální součást mírumilovného rozchodu se Slovenskem v roce 1992. Jenže ve skutečnosti celý komplex témat, které se k vlajce pojí, zřetelně ukazuje, jak se ve skutečnosti věci mají: že totiž Češi považovali, a po dvaceti letech dnes ještě silněji považují, celé Československo za svůj vlastní stát, nikoli za stát sdílený s jinými národy. Převzetí vlajky spolu s dalšími symboly mlčky, ale výmluvně vyjadřuje totální kontinuitu mezi Československem a Českem. Z tohoto pohledu neplatí oficiální verze, že Československo se rozpadlo na dva rovnocenné celky, nýbrž verze mlčky sdílená, podle níž „Slováci chtěli odejít, tak jsme je nechali jít“. Jedině tato konstrukce například umožňuje, aby se 28. říjen slavil jako svátek založení „samostatného českého státu“.

Slovák Dalibor Bača ukazuje v Praze po dvaceti letech od vzniku samostatných republik české a slovenské, že vlajka zaniklého státu je stále živým symbolem vzájemných vztahů a společné minulosti. Jeho projekt jsme podpořili proto, že tým historiků a historiček umění VŠUP se shodou okolností právě zabývá výzkumným tématem státní reprezentace Československa ve vizuální kultuře. To, o čem se raději nemluví, ukazuje Bača tak, že to nepůjde přehlédnout; svým klidným, ale silným stylem; velmi zdvořile, přitom ale zcela jasně.

Milena Bartlová, Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze

Domnievam sa, že kinetický objekt *Hľadanie českého vlastenca pod československou vlajkou* nie je primárne hlasom kritickým, pretože si myslím, že by sme pod rovnakou vlajkou mohli pokojne nájsť i nejedného vlastenca zo Slovenska. Azda by to boli najskôr tí, ktorí pochádzajú z československých rodinných vzťahov, so zázemím pre vnímanie spoločnej histórie akoby z oboch strán jednej rieky. Individuálna skúsenosť je v tomto prípade zásadne odlišná od kolektívnej pamäti, je veľmi autentická a neprenosná. O vzťahoch medzi Čechmi a Slovákmi sa napísalo množstvo kníh a statí, ale ani jedna z nich nie je definitívne určujúca. Asi ani nemôže byť, nakoľko jednotlivé historické udalosti boli každým národom inak prežívané a chápané a táto nejednotnosť v odžitom, vyvolávala neraz v minulosti emócie a napätia. Podľa mňa je dôležité hovoriť o našej spoločnej histórii, vytvárať priestor pre umelecké projekty tohto typu, pretože sa cez ne lepšie navzájom poznávame a stávame sa k sebe tolerantnejšími. Širší obsahový kontext samotnej inštalácie obom národom pripomína neutešenú politickú situáciu v oboch krajinách a v tomto ohľade sa opätovne ocitáme na spoločnej lodi.

Bohunka Koklesová, Vysoká škola výtvarných umení, Bratislava